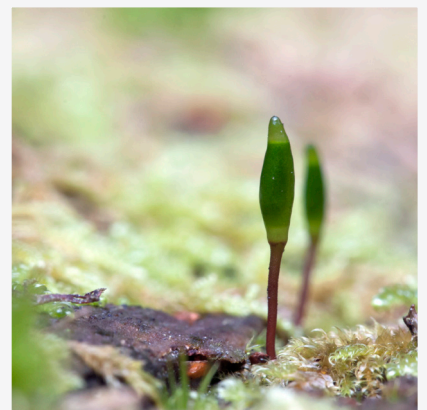

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Stendörren

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0220218 Stendörren

Kommun: Nyköping

Områdets totala areal: 901,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-19

Markägareförhållanden: Staten genom Naturvårdsverket

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1998-12-01, regeringsbeslut M98/4111/4, pSCI: 1998-12-01, SCI:
2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1150 - Laguner

1160 - Stora vikar och sund

1170 - Rev

1620 - Skär och små öar i Östersjön

1630 - Strandängar vid Östersjön

6270 - Silikatgräsmarker

8230 - Hällmarkstorräng

9010 - Taiga

9070 - Trädklädd betesmark

91D0 - Skogsbevuxen myr

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A075 - Havsörn, *Haliaeetus albicilla*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Inom Stendörren finns både marina naturtyper som till exempel laguner, strandhabitat och terrestra naturtyper som taiga och silikatgräsmarker med höga bevarandevärden.

Motivering: Här finns ett särpräglat skärgårdslandskap med både inner- och ytterskärgård, stora vattenområden, öar och skär, klippor, stränder av olika slag, orörda skogar, artrika betesmarker och en övrig artrikedom – inte minst i form av en lång rad skyddsvärda fåglar.

Prioriterade åtgärder: Rövning av tall och björk på vissa öar och skär som riskerar att växa igen. Skötselplanen för naturreservatet är i behov av revidering.

Beskrivning av området

Stendörren har en lång historia mycket tack vare sitt läge vid vattnet. Vattenvägarna var förr det som band ihop olika trakter och utanför gick den viktiga Valdemarsleden, som nedtecknades av den danska kungen år 1270. Vid Stendörren är leden smal och det var förr många gånger svårt för seglande båtar att ta sig igenom sundet när det var motvind. De kunde då ligga i vikarna och vänta på bättre vindriktningar. Till deras bekvämlighet fanns det en skärgårdskrog, Stendörrens krog, som låg längst ut på udden där farleden är som smalast. Ryssarna brände ner den vid sina härjningar längs kusten år 1719 och idag finns det bara delar av husgrunden kvar.

Berggrunden inom Stendörren är lätt att studera eftersom den på många ställen ligger bar. Berggrunden består till största delen av gnejs som känns igen på att mineralen ligger skiktade. Gnejsen är rödaktig eftersom det ingår en rödaktig fältspat i gnejsen. Här och var i berget kan gamla sprickor hittas som har blivit fyllda med bergarterna diabas eller pegmatit. Klapperstenfält finns på flera ställen inom reservatet. Jorden i reservatet består mest av morän som är hittransporterat av inlandsisen och man känner igen den på att det är blandade storlekar av sten och jord. Mycket av det fina jordmaterialet har samlats i svackor och där är det möjligt att odla. Inom området finns jättegrytor som isen har bildat genom att stenar har fått påverka berget så att stora hål har bildats.

Klimatet i området är kustbetonat. Havsvattnet både värms upp och avkyls långsammare än land och får därmed en utjämnande effekt på temperaturförhållandena. Våren kommer sent och sommaren är svalare i förhållande till Södermanlands centrala delar. Hösten är mild och lång, likaså är vintern mild på grund av det havsnära läget.

Större delen av Stendörren utgörs av barrskogar, hållmarker, små kärr, kulturmarker, öar, kobbar, skär och grunda vattenmiljöer. Barrskogarna nordost om Aspnäset är av naturskogskaraktär. Vid en inventering av området 1991 påträffades ca 300 kärlväxtarter. Inom området uppträder sjöfåglar, framförallt i samband med vår- och höststräck. Intressanta vattenmiljöer utgörs av grunda bottnar som fungerar som viktiga lekområden och barnkammare för fisk. Växtligheten i grunda vikar och laguner är ovanligt artrik.

Skogsmarken är lite påverkad av människan på såväl fastlandet som på de större trädbeklädda öarna. Gran, tall och vissa lövträd på fastlandet är delvis av äldre karaktär och här finns flera arter epifytiska lavar med högt bevarandevärde, som till exempel gammelgranlav och skriftlav. Vegetationen i barrskogen är relativt artfattig och utgörs av en mosaik av olika naturtyper. På tallhällmarkerna växer flera arter renlavar, skorplavar, bergglim och kruståtel. I friska och fuktiga partier i barrskogen förekommer typiska arter som blåbär, lingon, skvattram, skogsstjärna, linnea, knärot och spindelblomster. Här påträffas också kråklöver, rosling, hjortron och storsilehår. Naturliga fodermarker finns vid Aspnäset, Ekholmen och på Griskär. Under de senaste åren har markerna betats av får. Här påträffas de typiska arterna jungfrulin, solvända, låsbräken, gökärt, blodrot. På strandängarna förekommer salttåg, ormtunga, kustarun, smultronklöver, strandkrypa, gåsört och vänderot. Trädsiktet utgörs bland annat av ask, rönn och oxel. Här och var finns en del äldre tallar som har utvecklat s k pansarbark.

Antalet öar, kobbar och skär uppgår till ca 100 stycken. En del av öarna har träd- och buskskikt. Under senare år har träd- och buskskiktet tätat på några av öarna. De öppna skären används av sjöfåglar som rastplats eller för häckningsändamål. Kusten utgörs av klippor, berghällar och stenig-blockstrand. På kobbar och skär kan man påträffa strandveronika, strandkvanne, gräslök, gul fetknopp, styvmorsviol och bergsyra. Sällsynt förekommer vejde och klibbglim.

Inom Stendörren finns vattenområden som har stora bevarandevärden, t.ex. laguner och grunda mjukbottnar. I laguner påträffas bland annat borsträse och ålgräs. Havsnajas anträffas på grunda mjukbottnar. Inom Natura 2000-området finns flera grunda vikar som är viktiga reproduktionslokaler för fisk. På grunda bottnar förekommer (2007) yngel av bl.a. abborre, gädda och mört. Fiskarter som noterats som är ca 1 år eller äldre är abborre, gädda, mört, stenbit, braxen, tobis, öring, spigg, stubb, kantnål. Nämnas kan att i vattenområden som frekvent nyttjas som naturhamnar av fritidsbåtar är förekomsten av blåstång ringa. Ofta är blåstången där påväxt av fintrådiga alger och pålagrad med sediment. I de inre vikarna är blåstångbältena glesare och har en mindre djuputbredning, än i områden som är mer vindexponerade. I exponerade områden finns vitala och täta bestånd av blåstång. I täta blåstångsbälten finns en rik förekomst av pungräkor. Öronmaneter påträffas framförallt under hösten.

I reservatet finns rådjur, hare, mink, räv, ekorre och grävling. Älg och mård förekommer regelbundet. Vildsvin finns sedan flera år tillbaka i området och är en art som numer är allmänt förekommande på fastlandet längs Sörmlandkusten. Gråsäl ses årligen inom reservatet. Fågellivet är förhållandevis rikt inom reservatet. I området häckar bland annat ormvråk, göktyta, mindre hackspett, järnsparv, törnskata. På kobbar och skär häckar fisktärna, silvertärna, strandskata, rödbena och ejder. Ibland ses labb och roskarl i reservatets södra delar. Området är en betydelsefull rastlokal och under vår och höst drar stora sjöfågelsträck med framför allt ejder och olika gäss fram över havet. Alfågel, vigg, knipa, små- och storskrake kan vintertid, när isen inte lagt sig, ses i stora flockar. Under senare år har vitkindad gås börjat uppehålla sig inom området. Havsrörn ses mer eller mindre dagligen inom området.

Vad kan påverka negativt

Marina naturtyper:

- Övergödning på grund av utsläpp eller läckage av näringsämnen (fosfor och kväve). Övergödningen ger upphov till ett minskat siktdjup vilket påverkar artsammansättningen. Bottnarna täcks av fintrådiga alger vilket påverkar andra arter i naturtypen negativt. Algtillväxten kan i förlängningen orsaka syrebrist på bottnarna.
- Påverkan på den tröskel som skiljer lagunen från havet kan ge ett förändrat vattenutbyte och få negativa konsekvenser för livsmiljö och artsammansättning i lagunen.
- Utsläpp av olja och kemikalier. Närliggande fartygsleder innebär stor risk för oljeutsläpp eller läckage. Många arter påverkas negativt av oljeutsläpp både direkt och indirekt genom påverkan

på bottenfaunan.

Flera av de grunda vikarna inom Natura 2000-objektet är populära naturhamnar. Länsstyrelsen i Södermanlands län gjorde under 2006 en studie av båtbottnfärgsrester i ytsediment i några av naturhamnarna. De metallhalter som har uppmätts kan ha en negativ effekt på det biologiska livet i dessa vikar. Organiska tennföreningar påvisades då i alla prov.

- Fiske med icke-selektiva redskap samt redskap som skadar bottnar är hot mot däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Sandtäkts- och muddringsverksamhet kan påverka artsammansättningen.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad vattentemperatur riskerar att ändra artsammansättningen

Terrestra naturtyper:

- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt eller minskat eller upphört bete som leder till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. En ökad mängd träd och buskar kan också göra området mindre attraktivt för vadarfåglar att häcka i.
- Bete vintertid som påverkar skotttillväxten i grässvålen under den tidiga våren.
- Spridning av gödsel samt tillskottsutfodring av djuren som direkt och indirekt ger en ökad näringstillförsel till området och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Även pålagring av alger och tång kan bidra till en ökad näringstillförsel.
- Uppläggande av muddermassor.
- Kväveläckage från omgivande marker.
- Alla former av exploatering där naturtypsareal tas i anspråk för annan markanvändning eller verksamhet.
- Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.
- Grävning eller andra markingrepp, t.ex. sandtäkt.
- Vildsvin som bökar upp grässvålen som bland annat får till följd att det blir svårt att slåttå ängar.
- Skogsbruksåtgärder i eller i anslutning till objektet annat än i naturvårdssyfte. Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.
- Avlägsnande av död ved eller torrträd, vilket ger en minskning av viktiga substrat för lavar, svampar, insekter och mossor.
- Ett ökat kvävenedfall kan förändra artsammansättningen i fältskiktet.
- Kalkning, gödsling och/eller spridning av aska i eller i anslutning till naturtypen.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd

Området är skyddat som naturreservat.

Skötsel

Området sköts i enlighet med skötselplanen för naturreservatet. Området ingår i LIFE-projektet Life Skärgårdsnytta (Life Coast Benefit) inom vilket flera olika typer av åtgärder har utförts bland annat för att underlätta framtida skötsel inom Natura 2000-områden i skärgården. Inom området Stendörren är det framför allt en trädklädd betesmark öster om Aspnäset som har restaurerats. Skötselplanen för området är i behov av revidering.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1150 - Laguner**

Areal: 9,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen utgörs av helt eller delvis nyligen avsnörda havsvikar, skilda från havet genom sandbankar, hällar eller liknande. Lagunerna kan ha varierande salthalt och vattenvolym, beroende på avdunstning samt tillfälliga översvämningar av havsvatten. Till laguner räknas i Östersjön flador och småvatten i låglänta områden som p.g.a. landhöjningen helt eller delvis avsnörts från havet. Vid betade förhållanden dominerar bl.a. lånkeväxter och kransalger. Särskilt värdefull är förekomst av höstlånke. I övrigt kan bl.a. stora vassbälten förekomma.

Det finns flera laguner inom Stendörrens Natura 2000-område. Den största är Fladen, mellan fastlandet och Stora Krokholmen.

Bevarandemål

Lagunerna ska ha god vattenkvalitet med varierande vattenmängd och salthalt beroende på vattenstånd. Vattenomsättningen ska vara naturlig och förändras långsamt. Beroende av i vilket stadium lagunen befinner sig mellan flada och glo har den olika stor kontakt med havet utanför. Artsammansättningen ska vara naturlig och framför allt vegetationen ska vara artrik och i huvudsak bestå av kransalger. Det ska finnas för naturtypen typiska arter som till exempel höstlånke, borststräffe och skrubbskädda. Arealen laguner ska uppgå till minst 9,8 ha.

Bevarandetillstånd

Okänt bevarandetillstånd.

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 44,84 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora grunda vikar och sund med begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska växt- och djursamhällen. Gränsen för grunt vatten kan ofta definieras genom närvaro av ålgräs- eller natesamhällen. Vissa delar kan dock vara utan vegetation och djupare. Vikarna är normalt större än 25 ha. Avgränsningen mot landhabitat dras vid medelvattenståndet.

Inom Stendörrens Natura 2000 finns naturtypen framför allt i de norra delarna, vid sundet Stendörren och väster om Stora Krokholmen.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena påverkan genom övergödning och kemikalier ska vara mycket liten. Vattenomsättningen i naturtypen ska vara naturlig. Inom naturtypen ska det finnas en variation av olika bottensediment. Vegetationen ska vara artrik och artsammansättningen i övrigt ska vara naturlig. Det ska finnas typiska arter som till exempel borstnate, fisktärna och grönsträfsse. Arealen stora vikar och sund ska uppgå till minst 44,8 ha.

Bevarandetillstånd

Okänt bevarandetillstånd.

1170 - Rev

Areal: 70,21 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen rev förekommer på biogena eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbotten. Reven är topografiskt avskilda från omgivningen genom att de höjer sig över havsbotten i littoral och sublittoral zon. Musselbankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10%. Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50% i mjukbottenytor och där biogena bildningar understiger 10% av täckningsgraden. Rev avgränsas mot terrestra habitat vid medelvattenståndet.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena påverkan genom övergödning och kemikalier ska vara mycket liten. Sedimentation ska inte förekomma, eller endast i mycket liten omfattning, inom naturtypen. Artsammansättningen ska vara naturlig och det ska finnas zonerade bentiska samhällen. Det ska finnas typiska arter som till exempel tånglake, blåstång och strandkrabba. Arealen rev ska uppgå till minst 70,2 ha.

Bevarandetillstånd

Okänt bevarandetillstånd.

1620 - Skär och små öar i Östersjön

Areal: 156,98 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen utgörs av grupper av eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön av urberg eller morän. De ligger i ett exponerat läge och är i regel trädlösa även om enstaka träd, främst barrträd, förekommer. Även anslutande undervattensvegetation ingår ner till den fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns. Landvegetationen består av arter som är anpassade till torra, saltpåverkan och vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Kala bergytor är vanliga. I de norra delarna av Östersjön medför landhöjningen en succession av många olika vegetationstyper. Öarna utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. I tillfälliga eller permanenta hållkar förekommer speciellt anpassade växt- och djursamhällen.

En stor del av Natura 2000-området utgörs av den här naturtypen som innefattar små öar och skär. Ett knappt hundra öar, små kobbar och skär finns. På några av öarna finns hållmarkstallskog. Klippor är den vanligaste strandtypen bland de små öarna och skären. Strandalskog och stenstrand förkommer i liten utsträckning. En karaktäristisk svart bård klär öarnas och skärens klippor nere vid vattenytan. Det är saltlav som har sin ekologiska nisch i området som regelbundet nås av havsvattnets stänk. Strax ovanför saltlavsbården uppträder vanligtvis ett vackert orangefärgat område med strandangelav. Den här zoneringsen blir tydligare ju längre ut i skärgården man kommer. Så nära vattnet tillsammans med saltlav och strandangelav är det endast några få tåliga kärleväxter som kan klara sig exempelvis saltgräs och dansk skörbjuggsört. Högre upp på klipporna i något mindre utsatta lägen tillkommer 8 arter som baldersbrå, gul fetknopp, strandaster, gräslök och styvmorsviol. Starkt fågelgödslade klippor saknas. I närheten av gödslande tångvall som spolats upp på några ställen längs stränderna växer rörsvingel, rörfen, renfana, strandkvanne, gåsört, gulsporre och många fler kvävegynnade arter.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena påverkan genom övergödning och kemikalier ska vara mycket liten. Näringstillförseln ska vara naturlig från spillning av häckande fåglar. Artsammansättningen ska vara naturlig och det ska finnas zonerade vegetationssamhällen. Det ska finnas typiska arter som till exempel silvertärna, strandskata och gråsäl. Arealen skär i Östersjön ska uppgå till minst 157 ha.

Bevarandeåtgärder

På flera av öarna och skären, särskilt i de östra delarna av området pågår igenväxning av framför allt tall och björk. Där behöver röjning utföras av dessa träd för att förhindra att de öar som utgör viktiga häckningsplatser för fåglar växer igen.

Bevarandetillstånd

Ej gynnsamt bevarandetillstånd på grund av den pågående igenväxningen.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 1,86 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Livsmiljön utgörs av strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön av boreal typ med en salinitet vanligen under 1,5% och en i regel lågvuxen vegetation. Dessa är eller har tills nyligen varit påverkade av slåtter och/eller betesdrift. Vegetationen är vid Stendörren mer eller mindre tydligt zonerad och påverkas av landhöjningen. Floran och faunan är förhållandevis artrik med många arter som inte finns i andra miljöer. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö. Karaktärsarter är vid Stendörren bl.a. havssäv där innanför agnsäv, salttåg, krypven, ormtunga, hundstarr, kustarun, smultronklöver och strandkrypa.

Bevarandemål

Strandängar vid Östersjön ska vara präglade av en lång hävdkontinuitet och påverkas i liten-måttlig grad av vågexponering. Vegetationen inom naturtypen påverkas av diverse naturliga faktorer som till exempel vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre zonerad. Naturtypen ska vara öppen, men ett mindre inslag av hävdpräglade, solbelysta träd och buskar gynnar normalt områdets biologiska mångfald och får förekomma. Hävdtrycket ska vara tillräckligt för att främja en hög artrikedom inom flera artgrupper, t.ex. fjärilar, fåglar och kärlväxter. Fågelarter som gynnas av naturtypen är till exempel större strandpipare och tofsvipa. Typiska arter för naturtypen som t.ex. kustarun, ormtunga och smultronklöver ska finnas i området. Arealen strandängar vid Östersjön ska vara minst 1,86 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 3,18 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Arealer av denna naturtyp utbreder sig huvudsakligen sydost om Aspnäset. Inom naturbetesmarkerna finns flera olika naturtyper däribland en artrik silikatgräsmark. I de örtrika torr- och friskängarna förekommer darrgräs, knägräs, låsbräken, jungfrulin, solvända, ängsskallra, pillerstarr med flera. I området finns även en art- och individrik storfjärilsfauna. Karaktärsarter för området är allmän slättergräsfjäril, liten blåvinge och bastardpärlemorfjäril.

Bevarandemål

Silikatgräsmarkerna ska vara artrika, präglade av en lång hävdkontinuitet och ha en naturlig näringsstatus. Naturtypen ska hållas öppen, ett mindre inslag av hävdpräglade, solbelysta träd och buskar gynnar normalt områdets biologiska mångfald och får förekomma. Betetrycket ska vara tillräckligt för att främja en hög artrikedom, framförallt i form av ängs- och betesmarksarter. Typiska arter för naturtypen som t.ex. jungfrulin, bockrot och prästkrage ska vara vanligt förekommande. Det ska också finnas typiska insektsarter av t.ex. fjärilar som slättergräsfjäril. Arealen silikatgräsmarker ska vara minst 3,18 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 58,67 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Det finns stora arealer hällmarkstorräng inom området. Framför allt i anslutning till havsstränder, både på fastlandet och ute på öarna i området. Den för naturtypen viktiga störningen utgörs i de flesta fall av att de ligger i exponerade lägen för påverkan från havet. Naturtypen utgörs av klippvegetation på silikatrika bergssluttningar. Inom Stendörren förekommer i denna miljö bland annat ruståtel, gråfibbla, gullris, ljung, en och tall.

Bevarandemål

Hällmarkstorrängarna ska vara solbelysta och präglas av torktåliga växtsamhällen av kärlväxter, lavar och mossor. Naturtypen ska domineras av flacka silikatrika hällmarksytor och lavar, jordtäcket ska vara tunt och endast förekomma fläckvis. En måttlig störning i form av bete eller exponerade lägen ska förekomma vilket förhindrar igenväxning och beskuggning. Ett mindre inslag av solbelysta träd och buskar gynnar normalt områdets artmångfald och får förekomma. Kärlväxtfloran ska karakteriseras av torktåliga arter som t.ex. gul fetknopp, styvmorsviol och bergssyra. Typiska arter för naturtypen som till exempel kattfot, tjärblomster och tuschlav ska vara vanligt förekommande. Arealen hällmarkstorrängar ska vara minst 58,7 ha.

Negativ påverkan

Ett högt tryck från friluftslivet i området kan orsaka slitage som påverkar naturtypen negativt.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9010 - Taiga

Areal: 77 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stendörren har flera partier som utgörs av naturskog. Dessa finns främst i den östra delen av reservatet samt på hällmarksområden i den västra delen. Här finns knotiga tallar samt bestånd av gran med inslag av björk. Död ved förekommer rikligt i olika nedbrytningsstadier, i synnerhet i den östra sluttningen ner mot Tvären. Bland kärlväxter påträffas här linnea, knärot, spindelblomster.

Bevarandemål

Taigan ska ha naturskogskaraktär och vara flerskiktad med ett betydande inslag av äldre träd och död ved. Trädskikten ska domineras av gran, andra viktiga trädslag är tall och lövträd såsom björk, asp, rönn eller sälg. Det ska finnas tillräcklig föryngring av tall och lövträd i området, för att de unga träden på sikt ska kunna ersätta de äldre. Skogen ska präglas av naturliga processer och småskaliga naturliga störningar eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och avdöende, insektsangrepp, storm eller brand. Skogen ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, fåglar och skalbaggar. Typiska arter, som t.ex. grön sköldmossa, blåmossa och garnlav, ska förekomma i området. Arealen taiga ska vara minst 77 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 5,77 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skogsbetet förekommer inom mindre områden i anslutning till de mer öppna betesmarkerna. Ett större område som nyligen resturerats finns öster om Aspnäset. Skogen är olikåldrig och tall dominerar men gran, klibbal och björk förekommer. I skogen finns gläntor där hävdgynnad flora finns. Här växer bland annat liten och stor blåklocka, knägräs, brudbröd och gullviva.

Bevarandemål

De trädklädda betesmarkerna ska vara präglade av bete, ha en mosaikartad struktur, en naturlig näringsstatus och en riklig förekomst av gamla hävdpräglade träd. Den biologiska mångfalden av arter knutna till de solbelysta träden såväl som till markens flora ska vara hög. Området ska hävdas med bete och igenväxningsvegetation ska endast förekomma sparsamt. Typiska arter för naturtypen som t.ex. gul dropplav, knägräs och mindre bastardsvärmare ska vara vanligt förekommande. Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst 5,8 ha.

Negativ påverkan

Största hotet är utebliven skötsel i form av bete. Alla former av skogsbruk som inte syftar till att öka områdets naturvärden skulle också ha en negativ påverkan på naturtypen.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

91D0 - Skogsbevuxen myr

Areal: 0,25 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Stendörren finns flera små skogsbevuxna myrar med inslag av död ved och gamla, grova tallar. Glasbjörk, sälg förekommer också liksom ung gran. Bottenskiktet domineras av vitmossor och bland örterna i fältskiktet är olika typer av ris. Skvattram doftar starkt över hela mossen varma sommardagar och kråkbär, blåbär och lingon är också vanliga. I blötare partier kan man hitta små bestånd av missne, ibland tillsammans med tuvull. Här finns bland annat signalarten vedticka på död tallved.

Bevarandemål

Skogsbevuxen myr ska ligga på fuktig - blöt torvmark med naturlig torvbildning. Hydrologin ska vara ostörd och näringsförhållandena näringsfattiga - intermediära. Vanliga trädslag ska vara glasbjörk, tall och gran. Den skogsbevuxna myren ska ha naturskogskaraktär, den ska vara olikåldrig och det ska finnas gamla träd och död ved. Främmande trädslag ska inte förekomma. Naturtypen ska ha en speciell biologisk mångfald av kärlväxter, mossor och fåglar. Typiska arter för naturtypen, som t.ex. kärviol, kornknutmossa och spillkråka ska förekomma. Arealen skogsbevuxen myr ska vara minst 0,25 ha.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ej gynnsamt på grund av den ringa arealen.

A045 - Vitkindad gås, Branta leucopsis

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten kräver stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Området Stendörren används främst som rastningslokal vid flytt.

Bevarandemål

Det ska finnas goda möjligheter för den vitkindade gåsen att rasta inom området Stendörren. Det ska framför allt finnas platser för födosök bland annat i form av strandängar vid Östersjön (1630) (minst 1,9 ha).

Negativ påverkan

Det finns ingen direkt hotbild mot den vitkindade gåsen.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd för naturtyperna skär och små öar i Östersjön samt strandängar vid Östersjön.

A075 - Havsörn, *Haliaeetus albicilla*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Vår största rovfågel som under lång tid på 1900-talet minskade i antal, bl a beroende på miljögifter och förföljelse. Tack vare intensiva räddningsinsatser de senaste decennierna ser vi nu en vändning. Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt födosök. Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Havsörnen bygger stora, omfångsrika och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Örnen är mycket störningskänslig vid boplatsen. Arten jagar över arealer i storleksordningen 50–200 km². De köns mogna, etablerade örnarna är i huvudsak stannfåglar. Ungfågeln rör sig över betydande områden under de första levnadsåren, men förhållandevis få lämnar landet. När örnarna blir köns mogna och etablerar sig vid 4–5 års ålder sker detta i allmänhet i närheten av uppfödningplatsen. Havsörnen är inne i en expansiv period.

Havsörn syns ofta i området som används framför allt för födosök. Då det är ett mycket högt besöksstryck i området är det inte rimligt att arten ska häcka i området.

Bevarandemål

Det ska finnas god födotillgång i form av fiskrika grunda vatten, framför allt i form av laguner (1150), stora vikar och sund (1160) och rev (1170). Det ska även finnas god tillgång på medelstora däggdjur och fåglar. Taiga (9010) samt trädklädd betesmark (9070) ska tillsammans uppgå till minst 82,8 ha.

Negativ påverkan

Vid häckning utgör följande faktorer hot mot arten:

- Störning vid boplatser, framför allt från friluftslivet i området.
- Brist på tillräckligt kraftiga och stabila träd för bobyggande.
- Miljögifter vars verkningar idag är okända och som anrikas uppåt i näringskedjan

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd i den bemärkelse att arten regelbundet födosöker i området. Då friluftslivet är mycket utbrett i området är det inte rimligt att målet är att arten störningsfritt ska kunna häcka.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan har ett vidsträckt utbredningsområde som omfattar de norra delarna av den europeiska och asiatiska kontinenten söderut till Nordafrika och Arabiska halvön. Arten finns dessutom längs Nordamerikas östkust söderut till Mexiko. Den häckar såväl längs större vattendrag som vid sjöar samt längs kusterna. Det samlade europeiska beståndet har beräknats till drygt 200 000 par varav merparten finns i de norra delarna.

Fisktärnan häckar i regel solitärt eller i små kolonier om uppemot 20 par. Fisktärnan samhäckar ofta med silvertärna och skrattnås. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. De häckande fåglarna födosöker över tämligen stora områden (ofta i storleksordningen 1-5 km²), och i sjörika områden kan de ses fiska i närliggande sjöar. De nordiska fisktärnorna är långflyttare som övervintrar längs Afrikas väst- och sydkust, framför allt i området runt Godahoppsudden.

Inom Stendörren häckar några mindre kolonier bland annat i Fladen.

Bevarandemål

Det ska finnas tillgång till lämpliga störningsfria häckningsplatser. Framför allt gäller det störning från mänskliga aktiviteter, men för att större kolonier ska kunna etableras krävs också rovdjursfria områden utan, framför allt, mink och räv. För födosök ska det finnas fiskrika grunda kustområden. Lämpliga naturtyper för häckning och födosök får inte minska, se arealer för naturtyperna skär och små öar i Östersjön (1620), laguner (1150), stora vikar och sund (1160).

Negativ påverkan

- Mänsklig störning på häckningslokalerna under maj – juli/augusti, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar på häckningsskär, badande folk etc.) kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser.
- Etablering av mink på de öar eller i de skärgårdsområden där arten häckar är ett ökande problem.
- Försämrad tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot förnyringen. Igenväxning på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges.
- Spridning och ackumulering av miljögifter i akvatisk miljö har negativa effekter på häckningsutfallet.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandeåtgärder

För att hålla häckningsskär öppna bör dessa vid behov röjas från igenväxningsvegetation. Dessa skär bör också hållas fria från rovdjur, framför allt mink, varför minkjakt kan behöva utföras. Då även störning från människor är ett hot mot arten är det framför allt viktigt att fågelskyddet efterlevs och att ilandstigning på dessa skär minimeras under häckningssäsong.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan har en cirkumpolär utbredning med huvudsaklig förekomst i tundraområdena längs Norra Ishavets kust. Stora antal häckar på Island och de högarktiska öarna. I Europa sträcker sig utbredningen jämförelsevis långt söderut. Goda bestånd finns i norra Skandinavien och Finland samt längs kusterna runt Östersjön, i Danmark, lokalt längs Nordsjöns kuster samt på de norra delarna av de brittiska öarna. Det samlade europeiska beståndet beräknas uppgå till minst 500 000 par, varav åtminstone 60 % på Island.

Silvertärnan häckar solitärt eller kolonivis. Inom Stendörren häckar den företrädevis solitärt, men mindre kolonier förekommer. I Sverige överstiger koloniernas storlek sällan 25 par. De häckande fåglarna rör sig över stora områden under födosöket, ofta i storleksordningen 25 km². Arten häckar såväl vid fiskrika insjöar som längs grunda kustområden. Silvertärnan flyttar extremt långt, från norra halvklottets tempererade och arktiska områden till motsvarande breddgrader på södra halvklottet. Europeiska silvertärnor övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet.

Bevarandemål

Det ska finnas tillgång till lämpliga störningsfria häckningsplatser. Framför allt gäller det störning från mänskliga aktiviteter, men för att större kolonier ska kunna etableras krävs också rovdjursfria områden utan, framför allt, mink och räva. För födosök ska det finnas fiskrika grunda kustområden. Lämpliga naturtyper för häckning och födosök får inte minska, se arealer för naturtyperna Skär och små öar i Östersjön (1620), Laguner (1150), Stora vikar och sund (1160).

Negativ påverkan

- Mänsklig störning på häckningslokalerna under maj – juli/augusti, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar på häckningsskär, badande folk etc.) kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser.
- Etablering av mink på de öar eller i de skärgårdsområden där arten häckar är ett ökande problem.
- Försämrad tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot föryngringen. Igenväxning på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges.
- Spridning och ackumulering av miljögifter i akvatisk miljö har negativa effekter på häckningsutfallet.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandeåtgärder

För att hålla häckningsskär öppna bör dessa vid behov röjas från igenväxningsvegetation. Dessa skär bör också hållas fria från rovdjur, framför allt mink, varför minkjakt kan behöva utföras. Då även störning från människor är ett hot mot arten är det viktigt att fågelskyddet efterlevs och att ilandstigning på dessa skär minimeras under häckningssäsong.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

A236 - Spillkråka, Dryocopus martius

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Spillkråkan behöver tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Den födosöker ofta lågt i träd eller på stubbar efter hästmyror. Den behöver också tillgång på lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år. Spillkråkan är en nyckelart i våra skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som inte själva förmår mejsla ut sitt bo.

Bevarandemål

Det ska finnas häckande par av spillkråka inom området Stendörren. Det ska finnas god tillgång på lämpliga träd för både födosök och häckningsplatser. De trädklädda naturhabitaten inom Stendörren ska behålla sin kvalitet och arealen av dessa ska inte minska (se bevarandemål för västlig taiga (9010), trädklädd betesmark (9070) och skogsbevuxen myr (91D0)).

Negativ påverkan

- Det största hotet mot spillkråkan är ett skogsbruk som går mot minskad lövandel och alltmer homogena skogsbestånd.
- Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.
- Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

Då Stendörren är skyddat som naturreservat bör ovanstående hot ej vara aktuella inom området.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

Dokumentation

Exempel på arter i området:

Svampar

Tallticka *Phellinus pini*

Kärlväxter

Knärot *Goodyera repens*

Spindelört *Thesium alpinum*

Kustarun *Centarium littorale*

Insekter

Bastardpärlmofjäril *Fabriciana niobe*

Fåglar

Ejder *Somateria mollissima*

Svärta *Melanitta fusca*

Roskarl *Arenaria interpres*

Skräntärna *Sterna caspia*

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Salskrake *Mergus albellus*

Stjärtand *Anas acuta*

Brunand *Aythya ferina*

Törnskata *Lanius collurio*

Berguv *Bubo bubo*

Referenser

Art- och naturtypsvisa vägledning, <http://www.naturvardsverket.se>, 2017.

Bevarandeplan för Natura 2000-område Stendörren, SE0220218, Nyköpings Kommun. 2007.

Länsstyrelsen i Södermanland

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram. ID-nr: 80-167.

Riksintresse för naturvården, NRO04007.

Riksintresse för kulturmiljövården, Nyköpings kommun D:54.

Skötselplan för Stendörrens naturreservat. 1988. Länsstyrelsen i Södermanland.

Svensk fågelatlas. S. Svensson, M. Svensson och M. Tjernberg. Vår Fågelvärld, supplement nr 31, Stockholm 1999.

Uppföljning av Natura 2000 i Sverige, Naturvårdsverket rapport 5434, 2005.

Inventeringar

Fiskrekrytering och undervattensvegetation. En studie av elva grunda havsvikar i Södermanlands län sommaren 2004, G. Johansson och J. Persson. Länsstyrelse rapport Nr 2005:6

Fiskrekrytering och undervattensvegetation, en fortsatt studie av grunda havsvikar i

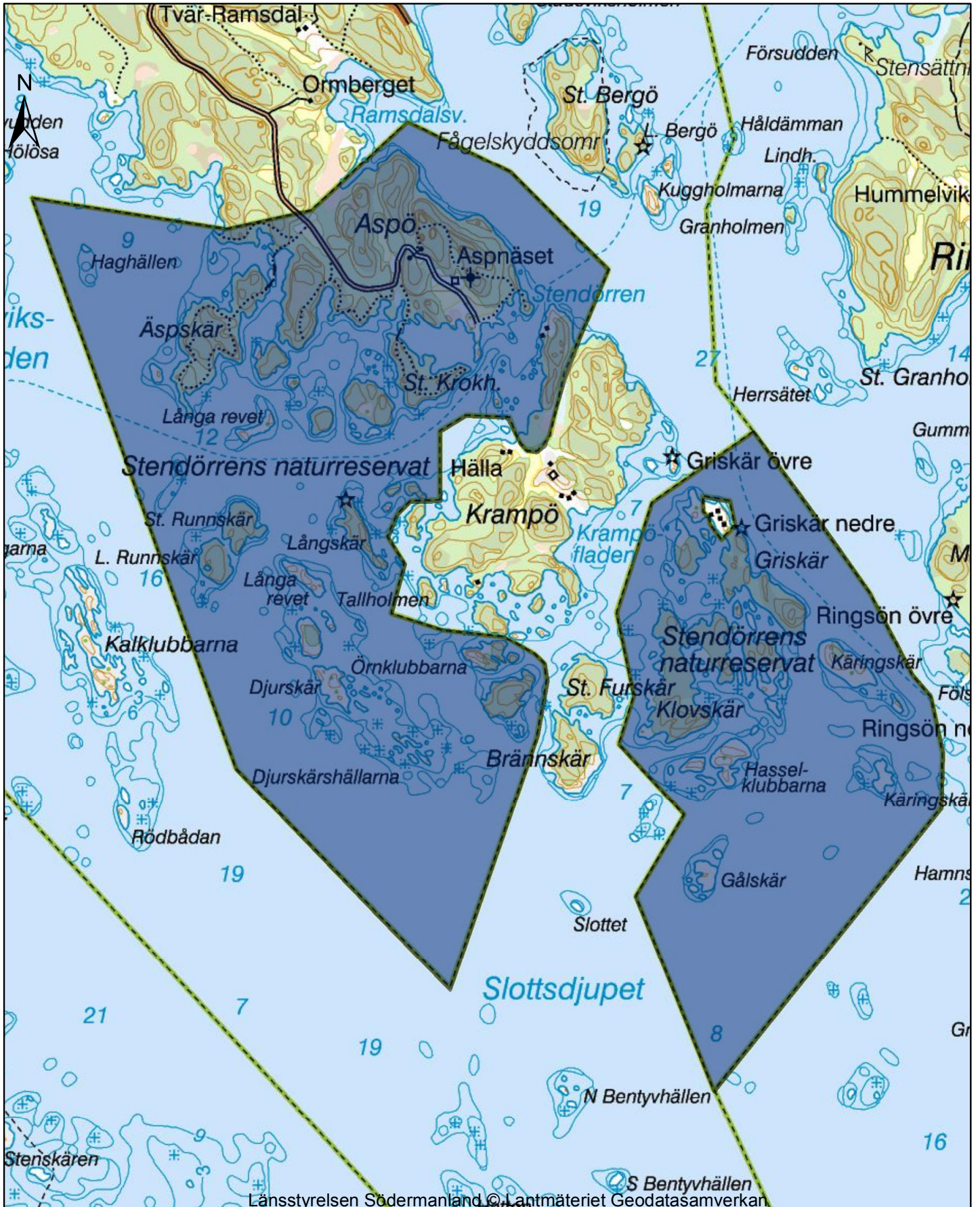
Södermanlands län sommaren 2005. JP Sedimentkonsult HB, J. Persson och G. Johansson.

Länsstyrelse rapport nr 2006:5.

Ängs- och hagmarksinventeringen, Länsstyrelsen 1992.

Äng- och bete inventering, Länsstyrelsen 2002-2004.

Äng- och betesmarks-inventeringens karta med naturtyper enligt Natura 2000, Länsstyrelsen, 2004

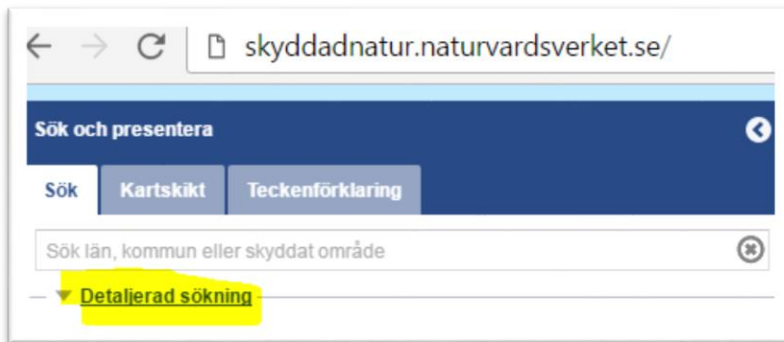

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

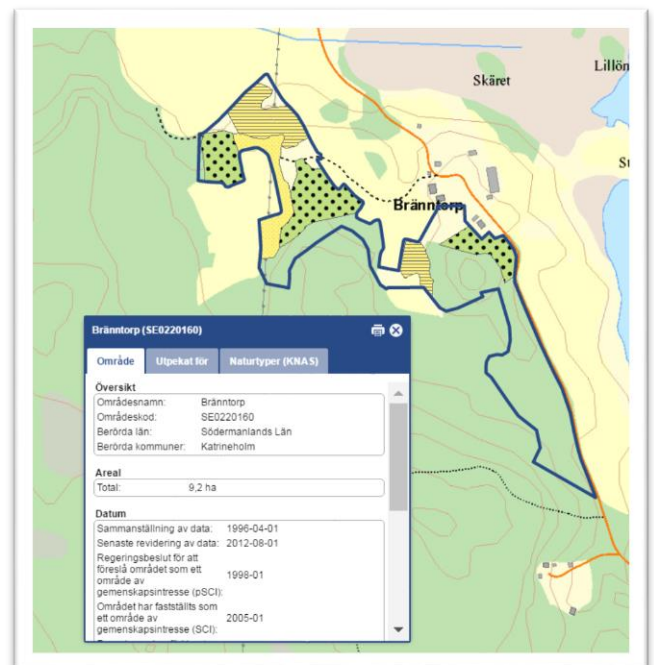
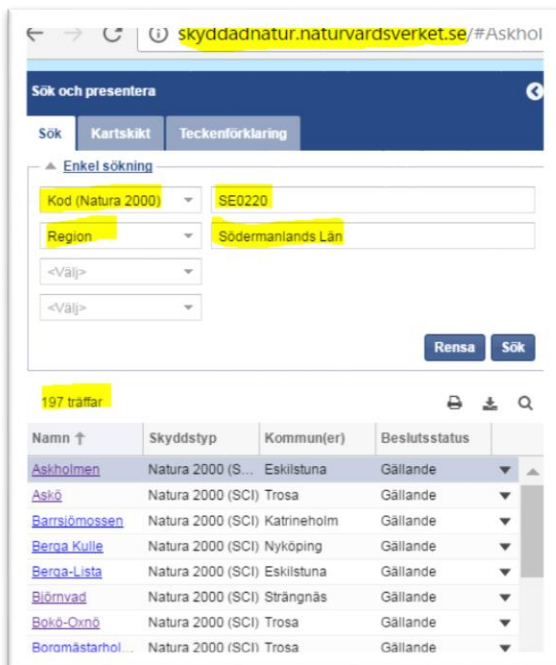
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

